

Latvijas Kareivis: *Pirmdiena, 5. jūlijs, 1937*

Lāčplēša gars

Latvju tautas radošie spēki mūsu dienās ir stiprāki un vingrāki kā jebkad. Ar neatturamu sparpu tie trauc pretim nākotnei celdami, darbodamies un pārveidodami. Bet ar tādu pašu spēku tie iet pagātnē, sniegdamies pāri gadu desmitiem un simtiem, meklēdami tur pamatojumu savai nākotnes misijai. Reti kad tik daudz jaunu patiesību celts dienas gaismā kā tieši pēdējā laikā, un nekad vēl tik daudz nav runāts par mūsu tautas pagātņi kā tieši tagad. Ar to mēs esam nepārprotami pierādījuši, ka mūsu domas un darbi pieder taisni nākotnei, jo tautas, kas nemācās no pagātnes, ir savu nākotni jau pazaudējušas.

Ja mēs raugāties mūsu atbrīvošanas cīņņu norisē, tad arvienu uzpeld jautājums — kur radās spēks, kas palīdzēja izcīnīt un aizstāvēt tautas neatkarību, kur radās tas pašreizējās dzīves gars, kas nostājās tautas goda sarga vietā. Un arī šinī gadījumā atbilde jāmeklē pagātnē. Liekas, ka tā jāmeklē aiz garas gadsimtu rindas, ka pēc tās jāprasa seno latvju cilšu vadoņiem un virsaišiem, kas varonīgos karos aizstāvējuši tautas brīvību. Bet šo atbildi mēs varam arī meklēt un rast daudz vēlākos laikos, laikos, kad dzīvoja Andrejs Pumpurs — diženais latvju tautas brīvības domas tulks.

Šis laikmets — pagājušā gadsimta 80. gadi — mūs brīnišķā kārtā saista ar tālo senatni. Tas atkal no jauna piegriež mūsu vērtību latvju tautas dziesmu burvīgi skaistai pasaulei un ievēd mūs vareno teiku un nostāstu tempļos. No A. Pumpura laikiem latvieši sākuši domāt savas domas, runāt savu valodu, darīt savus darbus un dziedāt savas dziesmas. A. Pumpura darbos no aizmirstiem pilskalniem ceļas augšā tautas vēsture un sāk runāt uz latviešiem senču varoņu-gars, kas nebūt nav miris. Imanta tikai snauž zem Zilā kalna zelta pilī un zobens viņa rokās nerūsē. Nāks laiks, kad pērkondēli šai kalnā lodes spers, migla izklīdīs un gaismas laiku balsis Imantu ārā sauks. Tādu praviētojumumu varējis teikt tikai cilvēks, kas zinājis savas tautas pagātņi, pazinis un sapratis viņas garu, ko nevar nomākt acumirkļīgās grūtības, bet kas pāri gadu desmitiem spēj garā skatīt savas tautas nākotņi.

Daugava ir Latvijas likteņupe. Tās balti putojošie viļņi un klinšainie krasti ir senatnes teiku glabātāji un sargātāji, šais krastos cīņā par savu tautas nākotņi gā-jis Lāčplēsis — latvju varonīgā gara iemiesojums un simbols; tas visu spēj ziedot tikai savai dzimtenei, ja to prasa dievu un likteņa negrozāmais lēmums. Pāri Daugavas ūdeņiem senie latvju virsaiši veduši cīņās savus pulkus un Daugavas krastos cēluši stipras pilis, lai briesmu stundās atvairītu pretinieku uzņēmānos. Mūsu tautas pagātne ir cīņu vēsture. Senie latvie-ši nav pazinuši laikus, kad pār viņu zemi nebūtu skanējusi kara taure, kad tie mierīgi varētu nodoties savam ikdienišķam darbam. Svešu zemju karaļu karapulki gājuši pāri Daugavas ūdeņiem un šo karotāju pēdas vēl tagad manāmas latvju zemē. Daugavas viļņu čalas vēl šodien stāsta par pagātnes kariem un sirmas teikas runā par Lāčplēsi, kas, cīnīdamies ar melno bruņinieku, iekritis Daugavas dzelmē. Bet ticī-ba tā uzvarai tautā nekad nav zudusi un arī nezudīs.

Ātriem soļiem aizsteigušies gadu desmiti un simti, bet latviešiem vienmēr bijis jā-būt uzticīgiem saviem kara vairogiem un šķēpiem. Tautas likteņlēmējam atkal bija paticis pārbaudīt šo sensenos laikos slēgto sabiedrotību un sūtīt jaunu pārbaudījumu latvju tautai. Mums visiem vēl atmiņā nesenie notikumi, kad latvju tauta modās jaunām cīņām. Notika tas, par ko Pumpurs savā laikā runāja un pareģoja — Imanta cēlās augšā! Atdzima Lāčplēša gars! Latvju tautā modās senā varonība, ko sevī glabāja kā brīnišķu pērli sirmas teikas, nostāsti un dziesmas. No jauna uzliesmoja seno zemgaļu brīvības mīlestī-ba un kuršu cīņas gars, par ko runā veco (hroniku

nodzeltējušie pergamentu raksti. Garajos gadu simtos latviešu karotāju slava nebija nobālējusi. Iedegās atkal mīlestība pret latvju zemi, kura kā nenopērkamu dārgumu glabā savā klēpī senču kaulus, uzliesmoja spīts pret tiem, kas bija gribējuši iznīcināt neskaitāmo latvju paaudžu darbu, viņu kultūru un sasniegumus. Kā pavasara palos Daugavas ūdeņi salauž un aizskalo ledus segu, tā latvju tauta sarāva un nometa svešnieku slogu.

Latviešu darbu un cīņu vēsture ir muzam plūstošs avots, kur var rast diženus paš-aizliedzības piemērus un no tiem smelties spēkus likteņa nebaltām dienām. Pie šī avota lai vienmēr iet veldzēties mūsu gars, tad latviešiem kā tautai nekad netrūkst spēka nākotnes ceļus staigāt. Arvienu no jauna mums jānācās skatīt latvju vēstures cildenums un varenība, tad pazudīs šaubas un neticība arī slavenai tautas nākotnei. Jo tālāk mēs pratīsim ieskatīties savā pagātnē, jo diženākus mērķus varēsīm stādīt nākotnei. Uz šīs zemes dzīvodams un savu grūto pūliņu augļus baudīdams, latvietis kļuvis par savas zemes likteņu tulku. No mūsu tautas gara mantām, seniem ticējumiem, parunām, teikām un dziesmām plūst atziņas, kas tālu pārspēj praviešu prātu un gudrības. Tas palīdz mums arī izskaidrot, kāpēc latvietis visos laikos varējis pastāvēt, kāpēc tas nav izdeldēts no zemes virsus. Tūkstošu gadu gaitās latvietis ir simtām reižu pārliecinājies, ka paļaušanās uz paša spēkiem un pašā gudrību ir drošākā ķīla nodomātā mērķa sasniegšanai.

Bet līdz ar laika steigu daudz Kas pazūd, daudz kas kļūst bālāks. Mēs bieži traucamies pēc svešām atziņām, meklējam svešus uzskatus, ne reti zaudēdami to pamatu, kurā ieaugušas mūsu saknes, no kura mūsu gars rod spēcīgākās dzīvības sulas. Gandrīz viss, ko mēs tagad uzņemam sevī ir jau ar citu, dažkārt svešu piegaršu. Tas nespēj spirdzināt mūsu garu, nespēj dot spēkus tanīs brīžos, kad to visvairāk vajaga. Un šinī ziņā nekad nebūsim par daudz pieminējuši tos vīrus, kas mācījuši mūs skatīties savas tautas pagātnē, mācījuši mūs pazīt īsto latvisko garu, latviešu tautas dvēseli un mūsu nācijas uzdevumus nākotnē.

No veco chronistu trūcīgām ziņām par seno zemgaļu un kuršu brīvības cīņām līdz pat mūsu dienām latvju vēsturei kā spilgts pavediens aužas cauri varonības gars. Tas sniedzas pat neizpētāmā aizvēsturē un traucas arī tālu pāri šai dienai. Ar šo garu bruņojušies, mēs nodibinājām un atbrīvojām savu valsti un ar to mēs arī šodien strādājam pie latvju tautas nākotnes veidošanas. Tas ir bijis mūsu tautas sargs un nesalaužamais vairogs visos laikos. Un kamēr vien būs dzīvs Pumpura radītais Lāčplēša tēls, kamēr vien mēs paši neļausim zobenam savās rokās ar putekļiem un rūsu pārklāties, tikmēr varam būt droši, ka latvju tauta piepildīs viņai uzlikto misiju. Mūsu tautas varoņgars izaudzis no Latvijas zemes zaļajām velēnām, kam ganu